

J E L E N K O R.

99. szám.

Pest, szombat december 10.

1836.

Foglalás Magyarországon (nemesség; kinevezések; Reviczky gr. Florenczben; Jakubján hálaja; Zajezda; gazdasági egyesület; egri casino szándéka; Bajza és Farkas Andor) Ausztria (ferdinandi vasút; Kraft) Spanyolország (a királyi nékormányzat elhatározataik; ez iránti vitatkozások; madridi összekövés; Rodil vezérség-vezetése és szökése; sevillai rend a carlosiak jövedése esetén; a királyi neveltetési rendszere; Mendizabal kölcsöne; Portugália. (a M. chron. czáfa a Nacional ellen, új bonyolódás; angolok ellen torzongás; Anglia (O'Connell Dublinban 's az irlandi bank ügyében; Spectator Spanyolországról; keletindiai kamatláb;) Franciaország. (Clauzel és Némours hg. Algierbau; az itteni utóbbi történetek: a párisi érsek körlevele a gyász ügyében; francia kereskedés a vám a cukor ügyében. zápor és párvialad; mallocai toronyvisszáa litás; fr. lapok a lissaboni dolgokról). Oroszország (a czarkoeseloi vasút felavatása; 's egyebek). Svédország. Elegyhír. Gabonaár. Pénzkelet Dunavizallás.

M A G Y A R O R S Z Á G.

Ő cs. kir. fősége, a m. kir. udv. kancellariához bocsátott határozatánál fogva Dorchich József velencei kormányzóki tanácsnokot 's főrvost magyar nemességre emelni; Hermányi Józsefet, a jászberényi gymnasium nyugalmazott aligazgatóját pedig szalagos nagy arany érdempénzzel megajándékozni méltóztatott.

Ő cs. k. Felsége nov. 19ki határozatánál fogva Petzval Józsefet a pesti m. k. tud. Egyetemenél a felsőbb mathesis tanítóját, a bécsi tud. egyetemenél szintazon tudomány oktatójává méltóztatott kinevezni.

Ugyanő fősége a pesti kir. sóhivatalnál megürült sóárnokságra, az itt ellenörködő Aichner Károlyt nevezte ki.

Reviczky Adám gr. ő exja a florenczi ngyi udvarnál rendkívüli követ 's meghatalmazott minister, nov. 13án oda megérkezett, 's 15én átnyujtá a nagyhercegnek megbízó levelét.

Zágráb megyének m. h. 28kán tartott, 's mult számu lapjainkban előleg említett közgyűlésén a bán-főispán ur számos ujdón nevezett táblabírón kívül tisztli aljegyzővé Jellachich Richardot; tli alügyészé Czernkovich Jánost és Bujanovich Istvánt, tli eskütté Gvozdanovich Jánost, végre ugyan tli orvosá Simunich Györgyöt nevezte ki.

Jakubján helysége (felső Szepesben) Probstner András tbiro urnak mint szeretett földesurának szives hálát nyilatkoztat ezennel, hogy az augusztus fogya felé ott dühöngött járványgöresben 1300zat meghaladott beteg lakosoknak táplálékul több hétig marhahúst 's egyéb élelmet naponként osztatott — 's hogy továbbá a falusi növendék tanulósg próbatételén fiaival együtt mult maj. 20kán megjelenén a 229 számra menő gyermekek közül minden nembeli különség nélkül 56tot, — kik a kereszt tud., számvetés, magyar, német 's tót-orosz olvasás és írásban legjobb előmenetelt mutattak, részint pénzzel, részint százyolczvan iskolai könyvvel szives vala megajándékozni.

Egerbül: Az egri casino-egyesület Eger városa javán valamint előbb, ugy most is dolgozik. Az általa főlészóltott megyei szép nem, néhány urral együtt a casino nagy teremében nov. 23ka estéjén tartatott táncmultság alkalmára 108 műdarabot, legtöbbyire ön munkássága remek készítményeit, vala szives általadni, melyekből vett jövedelem Eger városa lámpák általi világoztatására van szentelve.

Horv tországban Zajezda mezei jöszágot több ízben földrengés látogatá, nov. 12étől 16ig. Legerősb rázás volt a 12étől 13ra viradott éjjelen, midőn a mondott helyen az urodalmi épületek kéményei ledőltek, falai meghasadoztak, álomba merült emberek ágyaikból kiestek, 's a megkötött szarvasmarha elszabadult. Nov. elején azon környéken nagy szélesönd 's vastag köd uralkodott. 18án hajnalban 4¼ órakor ismét megújult a földrengés, 's reggeli 10 óraig többször megrezzenté a lakosokat. Utána erős szélvész kerekedett, mely magával hözivartart is hozott egész éjjeli 11 óraig; a vihar szüntével ismét gyöngre rázkodás. — 21én az ég derült 's vidám arcot mutatott, 's a megfélemlült lakosok előbbi foglatatosságikat nyugodt lélekkel folytaták, de 22én délutáni 3—4 óra közt új rémulés lepte meg őket, mert a földrengés több ízben megújult. A szomszéd erdőkben több földnyilást láthatni. Zágr.

Pozsonyban m. h. 30kán hajnal felé 82 éves korában halt meg Bajza József, a pozsonyi társas káptalan kanonokja, ki életpályai teljes ötven esztendejét lelkészi hivatalban tölté N. Szombatban, Dombón, Pritersden 's Uzbégben. Nagy kedvelője levén a tudományoknak: ő maga is gazdagítá a tót literaturát némelly költői próbamunkákkal 's erkölcsi iratokkal.

Rozsnyórul: — Helybeli iskolánk elveszté köz kedvességű tanítóját, Farkas András urat; ki nov. 5én rövid, csak négy napig tartott tüdőgyuladás után meghaláozott. — A boldogult, 39 évig viselt hivatalát, az itteni evang. iskolai virágzásra emelkedése, 1400 ifju czélirányos nevelése, kitünő classikai tudománya 's a korral rokon haladatu műveltsége által diszesitvén, méltó utód választása iránt aggodalomba ejté ez egyházat.

A m. k. udv. kamra a megürült huszti cs. k. provisorhelyre Ágh Imre visói erdőmestert nevezte ki.

A gazdasági-egyesület ügyében. Mult hónap 15én költ hirdetményében az egyesület előlölője m. gr. Károlyi Lajos ur több rendbeli alapítvány 's hazafi ajánlat említése közben szerénységből azt hallgatá el, mit, a közönség buzdításul, ime köz hírré tenni kötelességemnek tartám; hogy t. ő mélt. az Egyesületnek örökösül 4000 pengő forintnyi tőkét ajánlott. Nem hallgathatom el egyszerűsind: mi-kép t. Appel Károly urnak szintazon alkalommal kötelezett alapítványa, mely bizonyos adat híjánja miatt vélőleg 240 forintnyinak hirlé-

tetett, mint később kiviláglott, 300 p. ftot teszen. Midőn ezekhez képest a tiszt. előlölő grófnak melegebb részvető hazánkfiaihoz irányzott serkentését gyenge szavammal viszhangoztatva ismétlem, a két testvér Hunnak, érdemteljes gazdairói közül mindazokat, kik netalán le-velem nem vevék, szivesen kérem; hogy az egyesület folyóiratát minél több 's érdekesb eredeti gazdasági czikkel segíteni 's a beküldendőket privat alkalom által vagy a n. Casinoba Antal Mihály könyvtár-nok urhoz, vagy idősb Kilián György egyesületi megbízott könyvke-reskedőhöz, vagy egyenesen hozzám (Leopold utcz. 226 sz. a.) utasítani méltóztatassanak. Pest dec. 6án 1836. Kacskovics Lajos, ideigleni titoknok.

A budai csillagászi észrevételek szerint következő a mult nov. hónapi időjárás átnézete: beléptekor szigoru téli ábrázatot látszott e hónap mutatni akarni, de egyszerre ellágyult 's eny-heségét mind végig meg is tartá. A légmérő igen alacsonyán állott, az ég' arcuzatja szembetünőleg komor és homályos, 's a hónap 30 napja közül 19 volt, mellyen az ég egészen felhőkbe rejtett, 24, mellyen köddel boronga, 9, mellyen eső, 5, mellyen hó esett; a honnét kitétszik, hogy az idei nov. párját kell keresni a kellemetlenségben. De más részről e nedves időjárás, melly testeinket olly kedvetlenül érdeklé, jótékony hatásu volt a kiaszott föld termékenyítésére, 's vigasztaló a földművesnek. A szelek közt uralkodott főleg az éjszak-nyugati, azonban erőszakos förgeteteg egyszer sem dulongott, 's csak 4 napon vala élesebb szél érezhető.

A U S Z T R I A.

A Ferdinand császár nevét viselendő éjszakai vasút igazgatósága, a czéljára szükséges földtelkek vásárlatánál nem buk-kant annyi nehézségre, mint sok jövedölé, sőt a vétel nagy könnyűséggel foly. — Néhány igen kedvező szerződés kötötett már eddig is, 's ez meg annyi előjel a munka szerencsés sikerülendésére. —

A művészi világot nagy veszteség fenyegeti, egy szeren-csétlen történet következtében. A belvederi képcarnok igazga-tójának, Zrinyi hires esetű festőjének, Kraftnak hitvese, háttal a kályha felé fordulva melededvén, az ajtócskán kicsapott láng ru-hájába kapott, 's majd egészen lángba borítá. A megrémült nő hirtelen férje müteremébe futott segítségkeresésül. Nagynehezen és szorongó aggodalom közt sikerült végre a serénykedő férjnek az égő ruhát részint letépni, részint eloltani; de csak ekkor emlé-kezteték iszonyu fájdalmi azon sérvekre, mellyek mentő gondos-sága közben kezeit érték; különösen pedig a jobbikat, mellynek husa egész a csontokig égett. Igen nagy tünődést okoz: vajjon meggyógyítható lesz e a seb ugy, hogy ecsetjét ujjlag mesteri kezébe foghassa, 's így a művészetnek örökre el ne vesszen.

S P A N Y O L O R S Z Á G.

A nov. 19ki cortesülésben, mellynek sikeréről mult lap-jainkban is emlékeztünk, nyomos vitatások fordultak elő, a kor-mányság (Regentschaft) kérdésének elhatározásában. A biztossági indítvány azt javasolja, hogy ő fősége az igazgató királyné, fős. lányának Izabella királynének egész kiskorusága alatt erősítették meg előbbi (ország-kormányzat) czimében 's foglatatosságiban. Ez indítványt ellenző fő szónok Caballero volt. Ő azt kívánta volna, ugymond, hogy Krisztina királyné igazgatósága, mint folytonos cselekvény, hallgatolag ismétetett 's fogadtatott volna el. Mivel azonban e tárgy szó alá került, kénytelen az indítvány félrevetése mellett nyilatkozni; mert az által a cortesnek, mellyet az or-szágkormányzat kinevezési joga illet, H Izabella egész kiskoru-sága ideje alatt meg lennének kötve kezei; a mi pedig 12 évig fogna tartani. (Az alkotmány szerint a királyné 18ik esztendejében éri el nagykoruságát.) Egyébiránt ő kész volna azon esetre is az indítvány mellé állani, ha benne e kifejezés helyett „kis-korusága alatt“ az mondatnék: „kiskorusága miatt;“ mert így az igazgatóság ideje nem volna kiszabott, 's a cortes kezei még mindegyre szabadok maradnának. E kifejezés sem tetszék neki: a cortes az igazgató királynét „megerősíti.“ Mert, ugymond, ha valamit megerősíteni kell: a megerősítendőnek már előbb kelle léteznie. A cortesre nézve pedig, mellynek egyetlen rendszabálya csak az alkotmány, a királyné igazgatóságát törvényszerűleg nem lehet létezőnek tekinteni, mivel az VII Ferdinand végintézeténél fogva csak a korlátlan hatalom műve. — Caballero után még né-hány ellene szólt ugyan; de sükeretlenül. A nagy számu többség, kik közt leginkább Arguelles tünteté ki magát szavalásával, ellenök volt, 's az indítvány elfogadtatott; még pedig, mint legutóbbi madridi közlemények jelentik 124 szóval 6 ellen.

A cortesgyűlési végzés e tárgyban így hangzik: „A nemzet összes cortese megerősíti Bourbon Maria Krisztina öz-

vegy királynét az ország-kormányzósági címében, főséges leányának II Izabella királynénak kiskorúsága alatt. Az ellene szavazottak közt két pap is volt, Garcia Blanco és Charca, kiknek, valamint a többieknek szavazatát is, elégtelenséggel fogadta a karzatok 's néppolczokra sereglett hallgatóság, mely örömeiben este az egész várost is kivilágosította, annyival inkább, mivel az ifju királynénak is nevenapja volt. Most, így ír egy madridi levelező, természetesen hangos zajt fognak űtni a népképviselők nagylelkűsége miatt, kik az özvegy királynénak az igazgatóság dicső címét meghagyák. E' cím értelme szerint 's erejénél fogva nincs ugyan a királynénak más joga, mint a' ministerek által előállított végzeményeket aláírni; de a' ministerek azt nyilatkoztatják, hogy ő VII Ferdinand végintézetét törvényszerűnek ismeri: a' cortes pedig elhatározza, hogy az özvegy királynét, mint igazgatót, foglalatosságiban megerősíti. Ő fősége tehát igazgató ama' végintézet erejénél fogva; de egyszerűs mind korlátlan hatalmu igazgató; 's csak egy igazgatói tanács-fölfogadásra köteles. Meggondolta e valljon a' cortes ezt? Azonban a' valódi kormányzóságot ezen ország fölött most egy idegen követség gyakorolja. — E' nevezetes végeményű ülés után Olozaga tüstint az angol követségi palotába siet, melyet Seoane vezér naponkint meglátogat. Mendizabal ma (nov. 19kén) az angol követnél fog ebédelni, ki ma reggel Londonból 7 nap alatt érkezett hírnök által kapott nyomos tartalmu sürgönyököt, mint hiszik a' pénzügy-szabályokra vonatkozókat. Beszélnek miniszterváltásról is, 's nem lehelten, hogy Seoane a' hadministerséget kapja meg, Olozaga pedig Lopezt váltandja föl a' belministerségben. Ezen utóbbi miatt látszik a' cortes elibe terjesztett azon indítvány létesültnek, hogy a' követi hivatal senkit ne gátoljon ministeriumba lépéstül. — Más tudósítások Evaristo San Miguelt Cantavieja erősség meghódítóját vélik a' hadministerségre kijelöltnek. —

A' közelebbi ülésekben olly tárgyakról vitatkoztak a' cortes, mellyek csupán belföldi érdekűek. Indítványokra indítványokat halmoznak, mellyek többnyire előterjesztések után nyomban félre is vettetnek, mégis több évig együtt kellene a' cortesnek ülnie, ha azok nagyobb részét nem elhatározni, de csak figyelembe venni akarná is. Garcia Blanco (pap) többi közt azon javaslatot adá, hogy ama' terv, melly szerint II Izabella királyné neveltetése intézendő, a' cortes elibe terjesztessék helybenhagyás végett. A' cortes elfogadta ez indítványt, mint szinte Caballeroé is, mi szerint VII Ferdinand végintézet a' cortesgyűlés elibe terjesztendő. Némelly más vitatkozás után a' nov. 17ki ülésben Mendizabal 200 millió reálnyi kinszerített kölcsöne hagyaték helyben olly kikötéssel, hogy az csupán a' hadsereg szükségűi fődözésére fordíttassék, 's a' kormány legfőlebb is jövő eszt. január 15keig terjessze róla elő számadást; azonkívül meghatalmazá a' cortes a' kormányt, az eltörölt zárdákharangjainak 's egyéb drágaságainak eladatásából vett jövedelmet észszerűleg használhatni.

A' Madridban fölfedezett összeesküvés híre alaposnak bizonyul. M. h. 19rül jött levelek tanusítják, hogy az nagy terjedelmű volt, 's a' királyné, ministerek 's egyéb főrendű kormányzómányok megölését tűzte ki czélul, melly végre nyolczvan orgyilkost fogadott bérben. A' czimboraságnak nov. 16rül 17kére viradattok, már szinte kitörendése pillanatában, jöttek nyomára, 's 17kén reggel sokat elfogdoztak közülök; név szerint Inglada szabót 's Chuffero kávést is, kik már előbb gyakorta főnhangon dicsekedtek, hogy Quesada meggyilkoltatásának ők voltak legfőbb részesei.

Utóbbi hírek az eddig elfogottak számát mintegy 30ra teszik, 's köztük Parsent grófot is lenni állítják, ki magát azért keverte volna ez ügybe, hogy az összeesküdtek segítségével d. Francisco de Paula infans emelhesse kormányásra. Különben a' dolog körülményiről igen keveset tudhatni, mert róla mindenki mélyen hallgat, nehogy gyanuperbe keveredjék. Szemből volt azonban látni a' 17ki cortesgyűlésben, hogy Seoane vezér szébül két pisztoly kukucsált ki, 's hogy ugyanazon nap estéjén a' postaház fegyveres csapatokkal volt megtömve, előtte 50 fegyveres állott készen lövésre, az utczákon pedig örlovas csapatok czirkáltak, mint mondják azért, mivel ujjabb lázadástól féltek; 's e' tekintetből Calvo de Rosast is elfogták, mint czimborafőnökségről gyanust. Beszélnek azt is, hogy őt Mendizabal, kinek ministeriumához tartozott, Salamancába akará száműzni; de Rosas lelkes ellenmondást intézett ellene, melly 18kán a' követek közt is szétosztaték nyomtatásban.

Rodil, mint előre gyanítható vala, csakugyan ellen próbált szegülni azon parancsnak, melly hivatalátul megfosztatását rendelé. Az első határozat, melly a' kir. őrsereg parancsnokságából kiestét adá tudtára, óvakodóva tette őt. Midőn neki Cardero a' 2dikát megvivé, egyenesen kinyilatkoztatá, hogy ő a' sereg parancsnokságául le nem mond, 's agyonlövétéssel fenyegeté Carderót, ha eza' főtáborbul tüstint el nem távozik; egyszersmind kinyilatkoztatá, hogy kezeiből a' neki hozott sürgönyt sem fogadja el. — Cardero tehát ezt a' legközelebbi alcadénak adá, azon meghagyással: küldje azt által Rodilnak minélelőbb. Ribero vezér 's másodparancsnoknak 's egyéb főtiszteknek pedig leveleket írt, tudósítván őket Rodil hivatalfosztottságául. Azután egy barátjátul kísértetve a' csapatok tanyáira ment, 's olly kedvezőleg fogadtatott, hogy Rodil csak hamar átlátta, miképen a' parancsnok-

ságot még tovább is megtartania lehetetlen, 's így, akarva nem akarva, engednie kelle. Azon tudósításában, melyet m. h. 13rül a' kormányhoz intézett, jelentvén, hogy a' kir. parancs következtében általengedte Riberonak a' parancsnokságot: vonakodtat azzal mentegeti, hogy az illető sürgönyt 12kén éjfélü időben kapta kézhez, 's így kénytelen volt tartalma teljesítését másnapra (13kára) halasztani, valódiságául meggyőződhetés végett. Miután hivatalátul megfosztatott, a' kormány rendelése következtében Badajozba, vagy — mint 19rül költ madridi levelek állítják — Toledo-ba vitetett, hol hadi törvényszék elibe fog állíttatni. — Sevillában, úgy látszik, november 10edikén a' carlosiak látogatásának elfogadásához készültek. — Az ottani katonai hatóság ugyanis a' most nevezett napon következő fölszólítást bocsátá ki: „Azon váratlan esetre, ha az ellenség megtámadná városunkat, ennek utolsó csepp vérig leendő védelmezése tekintetéből, a' hadi junta végzetei következtében, mihelyt egy 2dik hirdetmény jelenend meg 's a' székesegyház tornyára vörös lobogó tűzetik, következő czikkelyek szabály gyanánt lesznek megtartandók: 1) Minden lakos zárva köteleztetik tartani háza ajtaját; a' polgári 's katonai hatóság parancsára mindazáltal tüstint meg kell azt nyitnia. 2) Olly hazak, hol élelmi-szereket árulnak, reggeltől fogva délelőtti 10 óraig 's délután 3tól 5ig nyitassanak meg; csak a' gyógyszerárokat szabad mindannyiszor megnyitni, valahányszor belőlük orvosszert kívánnak vinni. A' községi tanács pedig ügyelni fog, hogy lakosok a' szükséges élelemben fogvatkozást ne szenvedjenek, mint szinte arra is, hogy a' megengedett időn kívül azok bevásárlása végett lakhelyeikből ki ne mozduljanak. 3) A' lakosoknak tilos a' megállapított órákban is másképp kimenniök, mint köpönyeg nélkül. 4) Ki valamely megtámadási eszközzel fegyverzetten találtatik, legyen az vágó-szűrő vagy lövészköz: az katonai biztosság elibe fog vitetni, melly őt nyomban halálra ítélni köteles. Ugyanezen büntetés száll azokra is, kik engedelem nélkül házon kívül találtatnak. 5) Ki zendítő kiáltozás által, habár ön-házában is, rendtelenségre okot szolgáltat, legyen az férfi vagy nőszemély: hasonló büntetés alá jut. Sevilla, nov. 10kén 1836. (aláírva) Francisco Xavier de Osuna. Ciriano Iriarte.“

Madridból nov. 20kárul jött hírek szerint Rodil sem Badajozba sem Toledo-ba nem viheték hadi törvényszék elibe állítandólag; mert jó idején megszökött Portugáliába.

Legutóbbi hírek pusztá koholmányoknak állítják a' Bilbao bevételéről terjedt adatokat, 's a' dolog valóságát abban lenni erősítik, hogy Eguia megkezdete ugyan az ostromot ujjabban 's nagyobbított erővel, de munkálatit megállá a' hosszasan tartó esőzés, mellynek következtében némelly algutelepejei körül egész tövé szivárgott össze a' víz. — Gomez 's Cabrera carlosi főnökök Malagátul 8 leguanyi távolságra állanak, 's minden pillanatban váratik, hogy a' nevezett várost megtámadandják, 's miután azt ki fogták dühni, Spanyolország e' részében ütendik föl valahol téli tanyájokat. — Espartero, állítólag, m. h. 19kén Portugaletébe érkezett, hol következett napon Alvarez tábornok is össze-kapcsolta magát vele; 's Socoába azon hirt vivé egy gőzhajó, hogy ezen egyesült erővel Espartero 21kén megverte volna a' carlosiakat Villareal vezersége alatt Alonzoteguinal, Bilbao-t 's leguanyira. E' hír valóságául azonban egyik hírlap sem közölte.

P O R T U G A L I A.

A' M. Chronicle levelet közöl Lissabonból nov. 12rül, melly mind azon hirt, miket a' Nacional az alkotmány ellen merészlet vállalat ügyében 's körülményiről mond, 's ezt különösen idegen hatalmak befolyására nézve: egyoldalunak 's csupa párt-szellem által ingerelt előitéletes híreknek bélyegzi. A' nevezett lapnak e' czikkelyére vagy is a' levél tartalmára nézve következő megjegyzéseket gördít a' francia Courrier: „A' lissaboni történetekről szólott tudósítás, melyet a' portugáli Nacional közölt, sokkal nyittabban kifejezett érzelmeit foglalta magában a' külföld eselszövényei 's különösen Anglia elleni haragnak, mintsem előre látható ne lett volna, hogy az angol lapok a' benne foglalt adatokat megtámadandják. E' lépésnél szükségkép első szalott ki küzdeni a' M. Chronicle, mint a' ministerium bajvivo hőse. A' hely színén fölfogott 's kinyomtatott hiteles tudósításnak ő egy magányos irományt gördít ellenébe, melyet egyik levelezőjétül kapottnak állít, azonban nagy hihetőséggel saját írószó-bájában koholtatott. Ha e' tudósításnak hitelt lehetne adni, arról kellene meggyőződni, hogy az ellenzendülési merénylet csak azért ütött ki, mivel a' ministerek a' királynét ez által két, akaratjával ellenkező, végzemény aláírására akarták kinszeríteni; de midőn ezt mondja, megfélekedzik a' M. Chronicle, hogy ő maga, minden londoni laptársival, sokkal előbb, mintsem a' lissaboni ministertanácsban történeteket tudhatta volna, már azt hirdeté, hogy valamely forrongás van, melly rövid idő múlva előront. Feledkezik arról is, hogy e' tárgybéli első hirdetvényében jó szerencsét kívánt a' királynénak azon szilárdsághoz, mellyel a' ministerekkel tudatá elbocsátatásukat. — Az általa kigondolt történetkével bizonyosan annak elhitézésére czéloz a' Morning-Chronicle, hogy a' királyné elhatározása önkényes volt, 's legkisebbet sem függé össze az angol hajóssereg vi-seletével 's azon befolyással, mellyel lord Howard de Walden Lissabonra hatni vélt. A' M. Chronicle egyébiránt épen nem röjtöngeti azon czélt, melly szeme előtt lebeg; mert czikkét azon

végzi, hogy a londoni kabinetül kiadott utasítások ama lordot nem hatalmazák föl, az ellenzandülési vállalatához gyámitásul adni az angol fegyveres erőt.

A' Diario do Governo szerint az ellenzandülési merény megbukta után tüstint nov. 7kén föloszlatták a' tengeri katonaság azon osztályát, melly az érintett vállalatban részt vön. Erdemesb tagjait elosztják egyéb ezredek közé, a' vétkeseket pedig egyszerűleg elbocsátják, s az egész osztályt új tagokból alakítandják ismét össze. Lissabonbul nov. 15rül érkezett levél szerint, a' Tajon horgonyzó angol hajóssereg admirálját kevésben mult hogy agyon nem lőtte egy nemzetőr, midőn az a' folyam partján sétált. Szerencsére jókor hajlott meg a' neki fogott puskacsó iránya elöl, s így a' golyó nem találhatta. A' védelmére sietett hajócselédék elöl megszökött a' gyilkos szándéku portugál. Ugyanez nap egy más angol tiszt mellének is tört szegeztek; de megmenekvék ez is gyors futás által, egy másikat azonban jól eldögönyöztek. Látszik ebből, ugymond a' közlő, mily nagyon fölingerülék a' portugálok itteni angolaink ellen, utolsó avatkozásuk miatt a' nemzet ügyébe, s felhívni, hogy e' vérszomjas boszúálló rendszer hosszabb időig dívalban leend s néhány áldozatot elragadand.

Lissabonban naponként megjelenni szokott két hírlap, a' Revista t. i. és Independente, mellyek az 1826ki alkotmányt teljes erővel támogaták, az utolsó esetek után nem jelentek meg többé. Lissabonbul nov. 15. jött levelek szerint alighaismét új bonnyolódás nem készül. Erre látszik mutatni azon eset is, hogy b. Tilheirast a' belügy-ministerségi osztály altitoknokát a' tisztépületbe mentekor meg akarák gyilkolni, mitől csak Silva Passos közbejövete menthette meg. Bragában pedig valóságos összeesküvést fődöztek föl d. Miguel részire. A' ezimborák közül sokat elfogdoztak, némelylek azonban szerencsések voltak Spanyolországba szökhetni át. — A' Tajon mindössze még most is 8 angol és 5 francia hajó horgonyoz.

A N G L I A.

A' nemzeti egyesület ülésében nov. 22kén O'Connell, ki most ismét csudalatra méltó munkásságot fejt ki, azon indítványt tevő, hogy vagy 12 jó derék izgatót (agitator) kell Longford megyébe küldeni, hogy ott a' jövő parlamenti követválasztásra Luke White nevű szabadelmű jelelt részére munkálkodjék. — Ezekéde folytából azt lehet kivenni, hogy a' szabadelműek, vagy reformerek nem remélhetik szabadelműjelölteiket Dublinban megválaszthatni, mivel a' dublini hatóság új választó polgárok (freeman) kinevezésével a' tory választók számát tetemesen megsaporította. O'Connell e' viseletet a' jövő parlamenti-ülésben, mint törvénytelen, megtámadni szándékozik. Említette azután O'Connell, hogy az utolsó dublini választás, s O'Connell meg Ruthwen választatásának ostromlása a' parlamenti biztosság előtt a' tory középonti biztosságnak Londonban (a' Carltonclubnak) 45 ezer font sterlingjébe, azaz egy millió pengő forintnál jóval többbe került, minthogy majd mindenik tory választó, ki szavazott, szavazatáért fejenként 3 font sterlinget kapott. —

O'Connell a' nemzeti egyesület ülésében Dublinban támogatja mindazon radical javaslatot s végzést, mellyek rövid tanácskozás után el is fogadtattak. Ezek közé tartozik többek közt, hogy a' parlament-tartás ideje megrövidíttessék; hogy általános szavazási jog létesíttessék; hogy a' felsőház kijavíttassék. Ezen utóbbi végzésre nézve megjegyzi: „Tervem, meghagyni a' királynak azon hatalmat, hogy peereket kinevezhessen; csak azt kívánom s ohajtom, hogy 200zal nevezzen ki többet. Ez által számuk 800ra fog menni. Ezekből választassanak a' családfők által minden hét évben a' felsőház tagjai, mint ez már a' skót és irlandi peereknél úgy is divatoz.” O'Connell ez által is említette a' szegényi törvények szükségét Irlandban, s védelmezte azon tervét, mellyel a' távollevők megadóztatását akarja szegényi adó-pótlékre fordítani, mit a' londoni lapok keményen ostromlanak. —

A' tudulás az irlandi bankokhoz, hogy ott a' bankjegyeket kész pénzért fölválthassák, egészen megszűnt. Minthogy ez megtörtént, O'Connell irást bocsátott az irlandi néphöz, mellyben arra szólítja föl, hogy jövendőre üres ilyesztgetésekre hanyathomlok ne kiessen a' fölvaltással. A' nép, ugymond O'Connell ezen iratában, tudhatta, s tudnia is kellett volna, hogy ő (O'Connell) nem képes semmi intézettel kapcsolatba lépni, melly valakit kárba hozhatna. Ő a' nemzeti bankot a' nép javára emelte s nem hallgathatja el, hogy nem csak az irlandi bank, de több conservatív földesur is, politikai nézetekre minden tekintet nélkül közbejárult a' végre, hogy a' nyilvános hitel fontartassék. Egyszersmind meggyőződését mondja ki, hogy a' földművelési bank is, noha megszűntetve ez által fizetéseit, később bizonyosan teljesítendő kötelesegeit, s azért arra szólítja föl a' népet, hogy a' földművelési bank jegyeit csak teljes értékök mellett adja el.

Az edinburgi varostanács legközelebb 17 szoval 5 ellen azt határozta, hogy üléseit ezental nyilvánosan fogja tartani. O'Connell urat házi szomorúságok látogatják folyvást. Nov. 21én reggel hirtelen elutazott Dublinból Kerrybe, hol Möricz, legidősb' úja halálos betegségben synylódik.

Sir R. Peel, mint a' Standard említi, azon glasgowi küldöttséget, melly az ottani egyetem lorderectorává megválasztatását hírvül vivé neki, igen barátságosan fogadta, s megígérte, hogy beigtatásakor, melly híhetőleg január első napjaiban fog megtörténni, megjelenend egy ünnepélyes lakomán Glasgownban. —

A' Globe is védi a' ministeriumot azon megtámadás ellen, mintha az angol hajóhad Lissabon alatt az 1821iki alkotmány ellen szándékozott volna munkálni; szerinte esze ágában sem volt az angol hajóhad parancsnokainak a' portugáli ügyekbe avatkozni, hanem csak az angol alattvalók személyét s tulajdonát szándékozott Lissabonban védeni, e' fölött a' kir. udvart, s főleg Ferdinand hg s a' királyné személyeit sértés ellen őtalmozni.

A' M. Herald szerint nagy hire van, hogy a' parlamentet egy hónappal fogják előbb összehíni mintkülönbén szokás, s e' hírt annyira el is hiszik, hogy számosan a' nemesség közül már most adják karácsoni társaságikat, sok család pedig még folyvást az angol fürdőknben mulat, mivel olly rövid időre ki sem akarnak költözni mezei lakjaikra. — A' Plymouth Herald szerint pedig azt hiszik, ha igaz, hogy a' parlamentet jövő mártiusban fel fogják oszlatni.

Már 105 folyamodás van jelente a' parlament legközelebbi gyűlésére új vasutak' építését tárgyazó.

A' kabinetülések egymást érik; nov. 24én ismét tartott egy, a' kül hivatalban, három óra folytáig. Ez utolsón valamennyi kabinet-minister jelen volt, kivévén a' Skótzsiából még viszsza nem tért gyarmat-titkaszit, Glenelg lordot. —

Londonban nov. 20kán nagy zajt okozott azon eset, hogy fényes nappal egy golyó repült be a' francia főconsul ablakán épen azon szobába, mellyben maga Durand St. André főconsul dolgozott. Azt hitték, gyilkos szándék volt az a' főconsul élete ellen, s igen szoros nyomozások tétettek. Azonban kisélt, hogy gyermekek óngolyókkal játszván, azok egyike repült be Durand ur ablakán. —

A' Globe szerint valamennyi tisztos család Londonban gyászt öltött X Károlyért minden politikai párt-különség nélkül, egyszersmind legközelebb hétfőn halotti gyásztisztelet fog Kingstreetben a' kath. kápolnában érette tartatni. — A' Kingsbench (királyi) törvényszék, bizonyos Stockdale nevű könyvárost, ki minap igen sikamos tárgyú könyveket s képeket adott ki, félévi fogságra, s 100 font sterlingnyi kezesség-állításra ítelt. A' kezesség legközelebbi három évre kell jót állani érte.

A' keletindiai társaság kormánya is följobb rugtatá a' keletindiai javak v. tőkék (Bon) kamatlábát és pedig 3 font sterlingről 10 schillingről 4 font sterlingre szától. A' kincstárjegyek kamatai fölszoktetését javallják a' hírlapok is; de a' Times azt hiszi, hogy e' rendszabály talán késő volt már. A' tartományokból s névszerint a' nagy gyárvárosokból érkező tudósítások aránylag kedvezők, de Irlandban a' pénzállapot nem olly nyugtató, minőnek lennie kellene. —

F R A N C Z I A O R S Z Á G.

Nov. 12kén Clauzel marsal és Nemours hg Bonát elhagyák s az éjet a' táborban töltötték. A' táborsemek 3 órányira állottak elől. Az ellenség apró csapatai mindenütt visszavonultak, s a' nagy test felé tartottak, melly az Aschuron túl a' constantinei úton látszott tanyázni s mint állítják, jobbára lovaságból áll. — Algierből az utóbbi eseményekről illy levelet közöl a' Messenger nov. 10kéről: Clauzel marsal kénytelen volt a' chiffai táborozással föltagyni, mivel katonáit Bona ellen kellett indítani, a' kormány pedig a' megígért két ezredet nem küldötte. E' rendszabály káros következéseit előre lehet látni. — A' milianai bey néhány nap előtt Blidát 2 — 3000 loval elfoglalta. Chiffa partján mi egy védtanyát építettünk és ezt megtámadák az arabok, ámbár elfoglalni nem bírák. Metidza sikja hemzseg a' bey lovasaitul, kik ott mindent pusztítanak s elrablanak. A' spahik a' mennyire telhetett, ellenállottak, ütközetjök a' duló beduinekkal igen véres volt. Gen. Rapatel, mihelyt a' beduinek berontásuk híret meghallá, mintegy 2 ezer emberrel és sok álguyval indult meg Blida ellen. Olly szerencsés is volt, hogy a' bey seregét hátulról támadhatta meg, midőn az az ellennyomulást előlül várta. Száz embernél több esett el az arabok közül, kik között mint állítják, nem kevés előkelő vala. — Nov. 13kán Ujabb híreknél fogva, Blidát a' bey újra elfoglala, s valamennyi nép-törzsököt fölszólított a' hozzá állásra. Hírlik, hogy Abdel-Kader sem állana messze tőlünk, s lovasai száma többre menne 3 ezerrel. Föltétele az, hogy egyesülvén a' milianai beyjel, Algier megtámadják. Ezen ellenséges készülétek arra bírák Damremont generall, hogy Franciaországba menjen, segedelmet keresni. — Mondják azt is, hogy az ellenség vakmerőbb részét egy szökény francia katona, Moulier, vezérlelé, többen látták őt egy elesett francia tisztnek tetemeit megcsonkítani, s a' testre saját nevét gyilokkal fölszurdalni.

Strassburgból nov. 23. írják: Az oct. 30ki merényt illető nyomozás el van végezve. A' per az alsó rajnai közöns. szék elibe jövend, melly Strassburgban ülend össze. A' kir. s tiszti ügyvédek intézendik a' vádat. — A' nyomozás semmi új bünöstársak nyomára nem vezetett; s azt látszik minden bizonyítani, hogy csak az eredetileg befogott személyek fölött lesznek nyilvános vitatkozások; a' per pedig az assisek valamely rendkívüli ülésébe fog vitetni. — A' parisi érsek körlevelet bocsátott meggyéje plébánusihoz, mellyben inti őket, hogy X Károlyért semmi gyász-misést ne tartsanak, s azon személyeket, kik illyesmit kívánának, arról beszéljék le. Kiki magátul általáthatja — ugy mond — mennyire kívánja ezen kimélő előlátást a' dolgok jelen állása.

Polignac hg és Guernon de Ranville egy írásra, mellyet a'

ministerhöz intéztek, nyertek szabadságot. Polignac olly szenvedő, hogy Angliába még meg sem indulhat. Peyronnet egészségi állapota ugyan javult valamennyire; de nagyon elgyöngült 's dagadozó lábai alig bírják. Mióta montferrandi jószágába megérkezett, sokan meglátogatták. — A' Charte de 1830, 's belőle a' Moniteur következő lényeges tartalma cikket közöl: „A' francia kormány viselete, mikép azt követe Lissabonban kitünteté, tetszését 's tiszteletét nyerte meg mind azon portugálinak, ki ezen országban, amaz utolsó fordulat alkalmakor Lissabonban, jelen volt. Néhány francia lap azonban sajnálni látszik ezt, 's oda nyilatkozik, vagy inkább azt akarná elhítni, hogy a' francia tengerészetnek Lissabon alatt adott utasítások az okos semlegesség (neutralitas) határain túl léptek. Már mondvá volt 's a' tett dolgok is eléggé tanusították, hogy az adott utasítások minden beavatkozást megtiltottak Portugál belső alkotmányos ügyeibe. Véd-lobogóink csak a' végre voltak ott, hogy honosink személye 's tulajdona bátorságát biztossítsák 's a' t.; 's habár egy ministeri lap megvallotta is, hogy akkor a' francia hajóhad állását Lissabon alatt helyeslendő vala, ha elszült volna az, a' mit szándéklott; ez még sem bizonyítja, hogy a' hajóhadnak ez értelemben lettek volna utasításai adva.

Nov. 25-én nagy számu felszólást osztottak szét Parisban, mellyben d. Miguel azt hirdeti, hogy Portugáliába szándéka rontani. Ezen, a' portugáli királyné személye ellen intézett, botránkozató röpkeiratoktól kisért oklevél, mint a' Temps bosszusan mondja, méltán gyanus, 's hitelességét mindenki kétségbe vonja.

Pozzo di Borgo gróf, parisi levelek szerint, udvarátul engedelmet nyert a' tél egy részét még Parisban tölthetni, 's így csak januariusban menend Londonba.

Egy parisi levelező nov. 22-ről az Allg. Ztgban hosszas levélben a' francia kereskedés mostani állapotjáról következő észrevételeket közöl: „A' kereskedési ministeriumban egy kis nyomozás (enquête) vagy vizsgálat tartatik a' vámi tárgyban. Ez úttal a' kérdés bizonyos fényes sima pamut-fonál behozatalát illeti, mellyre a' selyem-gyártóknak nagy szükségök van, 's mellyet most csempészet által szállítanak be, mivel a' pamutgyártók miatt a' behozatal tilos. A' selyemgyártók azonban szabad behozathatását sürgetik mérsékelt vám mellett, 's köztük és a' pamutfonók közt most villongások forognak e' miatt. Tíz év előtt a' pamutfonók talán megnyerhetők volna e' cikkely eltiltatását; de ezen időnek már vége 's a' kereskedési szabadság, habár lassan, de még is előre halad, 's minden évben kénytelen a' kereskedési ministerség egy lépést tenni benne, 's apró könnyítéseket javasolni a' vámrendszerben. Azonban épen e' kezdet mutatja, 's bizonyítja a' vám-szabadsági rendszer jobb létét; mert a' mult évben lejjebb szálított vámok 8—9 millió frankkal többet jövedelmeztek e' folyó évben, mint azelőtt a' magas vámok és 30 ezadok, 's e' tapasztalásnak hihetőleg az lesz következtetése, hogy a' kormány a' vám-csökkenésben ezentul is folyvást haladni fog 's ez által földni azon 30 milliónyi vámhijányt, mellyet a' honi cukorgyártás okoz. A' mellékes adó igazgatása, melly valamennyi nyilvános igazgatási ág közt Franciaországban tán legkevésbé felvilágult, nagyon szorgalmazá, hogy a' cukorra 30 millió vám rovassék, akár Martiniqueből jó az, akár Nord megyéből, azaz akár gyarmati az, akár belföldi, 's ezen elvnel fogva dolgozta ki ama' híres törvényjavaslatát, melly gúnykaczaj közt lelé természetes halálát. Argout (akkori minister) ezen fölboszankodva Németországba küldött egy tisztviselőt kinyomozni: mi történik ott a' répacukor-gyártással; hol azonban semmi törvényre sem akadt, mert még csak kevés répacukrot gyártanak. A' minister-változás Argout urat kivoná a' hinárból, 's a' dolog, természetes menetére hagyatott; mi abban álland, hogy répat természeteni 's cukrot gyártani fognak, a' gyarmati cukor ára pedig lejjebb fog szállítatni, hogy a' versenyt kiállhassa a' honi cukorral. A' cukor-fogyasztás szaporodni 's a' status-pénztár keveset, vagy tán épen semmit sem fog veszteni. De hihetőleg a' kormány még is vesztend abban, hogy nem alkalmazhat néhány ezred tisztviselőt a' természetdó répa-mennyiség följegyzésére 's a' t.“ Ezen év folytatában azon fenyegetőzés daczára is, hogy a' honi cukrot adó alá vetik, hatvan új cukorgyár állított föl; mivel a' régibb gyárok tömérdek nyeresége a' töképezések közül számost ez ágra édesget, sőt készit. A' honi cukor adózás alul fölszabadulása fontos történet, 's hihetőleg következtetése mind a' gazdaságra mind iparra nagy hasznos és szökellést árasztandnak, nem csak itt de másutt is. (Az Ismértető dec. 4-ki száma szerint Lichtl Károly cukorgyárában Pesten egy süveg-cukor látható, melly közönséges tök levélből készült, 's ez alkalommal meggyőződtek arról, hogy a' tök, melly olly kevés szorgalommal sőt sokkal kevesebbel természet mint a' cukorrépa, sokkal több cukoranyaggal bír, mint a' cukorrépa. Hír szerint illy tök-cukor-készítő intézetet már létesíteni szándékoznak Baján Bács vgyében).

A' Bonsens lap szerint nov. elején egy ügyvéd 's egy kalmár játékasztalnál összevesznek 's más nap reggelre párviadalt hártároznak magok közt a' vincennesi erdőben, megjelennek ott, 's noha özönnel omlott a' zápor-eső, egy ingre vetkeznek 's egymásra lönek, 's ámbár egyik sem talált, még is 14 nap mulva mind a' kettő meghalt — mellgyuladásban. — A' jour. de Paris következő színté csudával határos tételét adja elő a' Mechanikának, melly-

nek valóságáról azonban nem kezeskedhetni: St Julien de Mailloc helység templomának tornya az egyház ugynevezett hajója 's a' chorus (kar) közt állott. Két ács, Nicolle Coursonból 's Lami Lajos Laisieux-ből magokra vállalták ezen egész tornyot elmozdítani helyéből 's a' maga valóságában a' fő ajtó fölébe állítani. A' távolság, mire a' torony-tetemet szállítani kelle, 65 lábnyi volt, a' torony magassága pedig a' kup aljától csucsáig 100 lábnyi. Ok ezen ujdun-féle obeliszket (t. i. a' torony egész kupját) először 15 hüvelyknyi függőleges magosságra emelék, azután a' földszínnel egyenközleg (horizontal)mozdulatba hozák 's így tolták 's nyomították elő csonkítottan új rendeltetési helyére. 25 lábnyi magosságban a' templom alapja fölött ment véghez e' bámulatos munka, minden állás (Gerüst) nélkül, csupán az egyház falait használták szán v. korcsolya gyanánt, mellyen a' toronykupot, egész tömegében 's valódi miségében, kitűzött helyére csuszatták. Még a' harangokat sem mozdították helyökből sőt inkább huzták 's kongatták azokat, míg e' vállalat az álmélködő tömérdek sokaság előtt végrehajtatott. 'S hogy a' végbevitt munka még csudálatosbnak tessenék, ezen egész vállalat létesítése csupán 250 franc (mintegy száz ezüst forintba) került. —

O R O S Z O R S Z Á G.

Odessába tudósítás érkezett, hogy Troja partján rabló kalózok támadtak meg titkon éjjel egy Odessába szándékozó angol brigget, 's már az órálló matröz fejt össze is zúzták, midőn a' kapitány egy kutya ugatására fölébredvén, legénységét összeszedte, 's igen véres csata után a' martalóczokat elkergette. Egy másik, „Hellespont“ nevű angol hajót is megtámadtak 's aladságiban (kötél-szereiben) némi kárt is okoztak. Ha e' megtámadások szaporodnak, méltán várhatni, hogy az angol kormány komoly rendszabályokhoz nyuland ezen új keletkező rablás meggátlására.

Nov. 18-án mentek a' zarskoeszoloi 's pawlowski vasuton legelőszér gőzkocsikkal az ez alkalommal használt legnagyobb erőműi vontatással. Délben 12 órakor, miután előbb néhány próbát kiállott már, a' zarskoeszoloi görög pap által vallásosan fölavattatott a' készüllet rendeltetési céljára 's azután nyomban öt keményen megrakott kocsit elibe fogattak, mellyekkel Pawlowskbul ment. Töménytelen sokaság sereglett össze ezen új látványra, 's hogy a' közohajtás kielégítették 's az uthoz tolongó gyülekezésben kár ne történjék, az erőművet csak lassan dolgoztatták, úgy hogy a' 4 werstnyi, vagy is fél német mérföldnél valamivel nagyobb utat 12 perc alatt tette meg. Az út végén e' kocsis-sor földött karzatra járul, mellynek padlatja vagy alja a' kocsik aljával egészen egyenlő magosságú, úgy hogy egyikből a' másikba nagy könnyűséggel mehetni, 's ezen karzat ismét egy nagy, ujdun épített csinos vendégházba vezet. Mivel a' kocsik megfordíthatására itt eddig semmi előkészület nincs még, visszamenetkor a' gőzkocsi tolt a' többi vontatvány-kocsijait hátra felé. Később a' kocsizást 2 werstnyire Pawlowskon túl is megpróbálták Sz. Pétervár felé. —

A' kormány engedelmevel legközelebb st. Pétervárban úgy nevezett hazafi-sorsjáték nyitattik meg, mellynek célja a' festőknek alkalmat nyújtani, hogy munkájok illendő díjt nyerjen, 's a' művészet iránti vonalmat általjában ébressze 's nyelje. Egy sorsszám ára 5 rubel leend. — Nov. Skaig Kronstadtba 1177 hajó érkezett 's 1200 evezett el. Rigában nov. 4-keig az érkezett hajók száma 887; az elmenteké 951.

A M E R I K A.

Az egyesült statusokban jelenleg egy nagyobb terjedelmű tudományos expeditiot készítenek föl, melly állani fog egy 36 algyus fregáthól, egy másik 300 tonna terhű eleség-hajóbul, két briggből és egy shoonerből. Fő célja ezen küldeménynek a' csöndes oceánt nyomonan kifürkészni, némelly szigeteket, mellyekről a' czethalászkok beszélnek, fölkeresni, megjelölni fekvésüket, 's általjában tenger-leírasi vizsgálatokat 's kijelöléseket tenni. Mellékcélul van kitűzve, hogy enyhebb évszakasz alatt délfelé az antarktusi oceánban, a' mennyire csak lehetend, előnyomuljanak. Indul ezen küldemény a' jövő kikeletkor, 's oda lesz három egész évig. A' congressus csupán a' fölkészítésre 60,000 font sterlinget ajánlott meg, 's Wilkes hajóhadnagy, egy igen művelt 's mély bealátású férfi, jelenleg London München és Parisban a' mondott célra található legjobb tudományos műszereket és eszközöket vásárolja össze. —

Gabonaár Pest 's vidéki városink piaczin; poza. mérője váltó gar.

	buzs	kétzer.	rozs	árpa	szab	kukur	kőles
nov. 22én Ungvár	85—82	80—76	50—46	48—44	34—30	64—60	150—140
„ 25én Arad	93	71	64	51	50	80	—
„ 25én N. Becaker.	90	65	—	50	40	70	60
„ 26án Péca	80—70	60—55	50—45	55	35	75	—
„ 26án Baja	87—73	57—47	47	47	30	80	—
„ 26án Miskolcs	115—110	96—90	64—60	50—45	30—25	80—75	225—220
„ 29én Debreczen	120—100	80—70	65—55	60—56	45—40	90—80	130—100
dec. 1jén Mosony	124—75	57—49	52—48	48—42	40—34	90—64	—
„ 2án Uj-Becse	95—85	80	—	50	45	70	—
„ 3án Szeged	80—75	70	60	55	50	80	120
„ 9én Pest	110—93	80—73	60—56	60	40	96	—

Pénzkelet: dec. 6-án: 5 pCtes stat. kőt. 103 2/5; 4 pCtes 99 1/8; 3 pCtes 73 21/32; 1821dik kölesön. 139 3/10; 1834dik: 576 9/16; magy. kir. kama: 2 1/4 pCtes kötelezvény 50.
Dunavizálás: december 8-án: 11 9/10 9dik: 12 4/10 9dik: 10dik: 12 9/10 9dik.

ATHENAEUM.

FIGYELMEZŐ

Tudományok' és szépművészetek' tára. az egyetemes literatura' körében.

Hetenként
két szám.
két év.
Ára félévre
társával
helyben 4 ft.
post. 4 ft 48 kr.
convp.

Kiadó szerkesztők:
SCHEDER FERENCZ,
o. dr. és prof., m. tudós társasági titoknok;
VÖRÖSMARTY MIHÁL,
h. ügyvéd, m. tudós társasági rendes tag.

Hetenként
egy szám,
egy év.
Előfizethetni
a' kiadó hivatal-
ban, minden
könyvárosnál,
's a' kir.
postákon.

Szerkesztő társ:

BAJZA JÓZSEF,
h. ügyvéd, m. tudós társasági rendes tag.

PEST.

1857.

Korunkat, akár a' tudományok' előbbme-
netelét, akár a' polgári viszonyok' fejlődé-
sét tekintjük: a' haladás' sebessége bélyeg-
zi, 's azon practicus irány, mi szerint a' tu-
dás' minden tágulásai, az eszmék' birodal-
mában naponként tett újabb meg újabb elfog-
lalások, közvetve vagy közvetlenül, az élet'
erkölcsi nemesbülésére, a' társas viszonyok'
javulására, az anyagi jólét' általánosabb ki-
fejlése- 's terjedésére alkalmaztatnak. Na-
pok hónapokkal vetélkednek a' történet dol-
gok' sokaságára 's nyomosságára nézve; az
ismeretek' külön ágai részint ujja születvék,
részint a' legváratlanabb fölfedezésekkel gaz-
dagodva: a' mi tegnap igaznak tetszett, ma
már nem az; 's a' ma új, havak' elforgása
ntán közönséges 's az életbe általment. A'
kornak e' bélyege nyitott a' folyóiratoknak
olgy tág mezőt, az biztosított nekik olgy rop-
pant hatást, hogy bizvást elmondhatni, mi-
képen az egyetemes új literatura' jó részt jour-
nalisticává olvadt fel.

Illy környülmények közt tanácsosnak lát-
szott nekünk is ezen, a' többinél kedveltebb

úton kínálni meg a' nemzetet olgy ismere-
tek' közlésével, mellyek több tekintethen
hasznosakká, olgy szellemivékkal, mellyek
elme', érzemény' és izlés' művelésére gyümöl-
esözőkké válhatnak. A' következés fogja mu-
tatni, helyesen lön-e választva e' módja a'
közre hatásnak; érdemeltünk-e eddigi iparko-
dásink által némi bizodalmat a' nemzet' mű-
velteitől; felfogtuk-e egész terjedelmében új
helyzetünk' fontosságát és becsét; és képesek
leszünk-e, a' haza' kedvelt íróival, különös-
ben társainkkal, a' nemzeti academia' több
tagjaival való összeköttetésünk, valamint sa-
ját gondos, lelkesmeretes munkálkodásunk
által is, olgy folyóiratot alapítani, melly, nem
egyes osztályoknak, hanem általában a'
*nemzet' művelt rendeinnek, egy részt
lelkes asszonyainknak is,* megérdemelje ked-
vezéseit.

Két rendbeli lapjaink a' tudományoknak,
szépművészeteknek (hova a' szépliteratura is
számítatik) 's a' literatura' historiai és criti-
cai ismeretének lesznek szánva.

Az ATHENAEUM' tárgyait, 's részint irányát a' következő tartalomjegyzék mutatja:

Philosophia és psychologia; társi viszonyok és
erkölcsük; szenvedelmek, baliteletek; erkölcsi jó-
ét, nevelés és oktatás.

Nyelvtudomány; philosophiai és összehasonlító
nyelvészet; magyar nyelv és tájbeszéd, neo- és
calleologia; nyelvbeli előadás' tudománya.

Ország-, 's *népismeret*; állapotok, caracte-
rek, erkölcsük és szokások, vallások, szertartá-
sok; föld- és helyírás, utazások, statistica; köz-
gazdaság, kereskedés és műipar.

Történet- és életírás, nemzetek, időkörök, és
egyesek; történetek, arcképek; okok és követ-
kezések.

A' szellemi élet' mozgásai; polgárisodás és li-
teratura, művészetek és mesterségek; időszakok
és felekezetek; írók és művészek; intézetek,
gyűjtemények: történeti és critical szempontok-
ból.

Természettudomány' minden ágai, a' leirók,
nyomozók és alkalmazottak, közönségesb érdekű
oldalaikról, legújabb bővüléseikkel, leghasznosb

alkalmazásaikkal; név szerint: ég- és földtudomány (geologia széles értelemben), physica, időtan, chemia; természettörténet; állati 's növényi physiologia; embertanítvány széles értelemben ('s itt cranologia és magnetismus); orvos-, gazdaságtudomány és mesterségek.

Mathematicai és mechanikai tanítványok, polgári, híd-, vízi és útépités; erőművek 's műszerek.

Szóló művészetek theoriája, fejtegetve és alkalmazva; úgy

KÖLTŐI ÉS SZÓNOKI MŰVEK, nagyobb kisebb terjedelműek; eposi és dramai költemények, ha töredékesen is; elbeszélések minden formákban, novellák, regék; legendák és románcok; lyrái, elegiai, epigrammai és tréfás költés; életképek, scenák, levelek, mesék stb.

Szép művek ismertetése, név szerint festés, szobrászat, építés, hangászat; *játékszini krónika*. Emlékmondatok, aphorismák.

Egyetemes hírek minden érdekelt osztályokhoz

Meg kell jegyeznünk, hogy az *Athenaeum*' tudományos része' körén kívül lesznek olyan tudós értekezések, mik becsesek lehetnek ugyan a' tudomány' előbbvitelére, érdeklők az osztály' embereire nézve: de a' művelt közönség' többségének éldelhetlenek. Ezeknek különben is évnegyedi és havi írásaink állván nyitva, nekünk, mind a' tárgyak' választásában, mind az előadás' és forma' meghatározásában a' *művelt rendek*' érdekeihez mért népszerűség lesz vezérfonalunk.

A' **FIGYELMEZŐ**, mint *literaturai újság*, irány és foglalatra nézve különbözik társától. Tárgya az *egyetemes literatura' menetele* úgy, mint annak *egyed*, bármínél fogva *kitűnőbb jelenései*; formái: átnézetek, bírálatok, ismertetések, jelentések. A' Figyelmező, nevéhez híven, nem kikapva ezt vagy azt, mint czélzás vagy jó szerencse hozza magával, szoros és rendszeres figyelemmel lesz mindenre, mit az olasz, francia, spanyol és angol, német és szláv, az éjszaki és keleti nemzetek' munkássága újat 's közönségesb érdekűt fel fog tüntetni a' mindennemű tudományok' 's a' szépliteratura' mezein; a' *hazai literatura'ra* nézve pedig azon lesz, hogy annak a' lehetőségig teljes repertoriumát adja; 's itt semmi sem lesz előtte olyan kicsiny, minek legalább létezéséről nem fogja olvasóit, 's pedig a' lehetőségig sebesen, értesíteni; 's

minden, mi némi érdekléssel bír, elég fontos, hogy felőle, olyan bőven, mint szükség, 's oly röviden, mint lehet, ítéletet hallasson. Ezen pályán a' Figyelmezőt mindenkor a' literatura' érdeke, jelen állásunk, 's részrehajlatlanság fogják vezérelni. Evvel mindazáltal nem azt kívánjuk mondani, hogy harag és párt nélkül fog járni útjain; mert voltak mindíg, 's még emberek maradunk, lesznek olyan könyvek, melyekről harag nélkül nem szólhatni; a' lelkeséget pedig, erőt, és alapos ipart pártosan nem védeni, vétek.

Egy kisebb czikkely' tárgyai: a' hazai 's külföldi tudományos intézetek és társaságok' történeti, munkálkodásai, jutalomtételi és osztásai, személyzeti változásai; tudósokat és írókat illető adatok, necrolog 's eff.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEK.

Az *Athenaeumból* a' m. kir. egyetem' könyvműhelyében nyomtatva, jövő évi január 1-jétől fogva hetenként kétszer, u. m. csütörtökön és vasárnap, egy egy imperial-negyedrét iv jelenik meg; a' *Figyelmezőből* minden kedden egy iv; 's így félév alatt összesen 78 iv.

Félévi ára a' kettőnek helyben, kihordással, vagy könyvárosi úton 4 ft cp.

— — — postán, nyomtatott boríték alatt 4 ft 48 kr cp.

Velinpéldányok félévenként öt huszassal drágábbak.

Helybeliek évnegyedenként is válthatnak példányt.

Előfizethetni

Pesten, a' kiadó-hivatalban, a' ferencziek' piacán, a' kir. curia melletti sarokházban, 434 sz. alatt, a' 2d. emeletben.

Pesten kívül, minden kir. postahivatalnál, melyeknek, minden nyolczadik példánnyal kedveskedünk.

Végre *könyvárosoknál*, ha ki *havonként* kívánná járni.

Minthogy fölösleges példányokat nem nyomtatunk, a' rendelések' sebes megtételét; úgy a' címek' teljes és hibátlan jegyzékét is kérjük.

Pesten, december' 1. 1836.

D. Schedel Ferencz.
Vörösmarty Mihál.

400/6

Der Spiegel für 1837.

Aufgemuntert durch die rege Theilnahme und die immer steigende Verbreitung, die sich unsere Unternehmung, trotz der immer zunehmenden Konkurrenz, im In- und Auslande erfreut, werden wir den mit dem Jahre 1837 beginnenden zehnten Jahrgang der Zeitschrift:

Der Spiegel

für

Kunst, Eleganz und Mode,

mit zahlreichen, prachtvoll gestochenen und fein kolorirten Moden-
bildern, Portraits und Möbelabbildungen und anderen
Kupfer- und Stahlstichen, nebst der Gratisbeilage:

„Der Schmetterling“

für Theater, Literatur, Musik und Tagesbegebenheiten,
mit neuen literarischen und artistischen Zugaben vermehren.
Vorzüglich machen wir auf die im Jahre 1837 neu hinzukommende,
höchst interessante Reihe von Kupfer- oder Stahlstichen, unter dem
Titel:

Genre-, Charakter-

und

Groteskbilder

aus den

Pariser und Londoner Kunstläden,
welche eine Gallerie der anziehendsten und überraschendsten Gemälde,
die der Erfindungsgeist vorzüglicher Künstler der Welthauptstädte
zu Tage fördert, bilden sollen.

Gleich das erste Stück dieser Gallerie, das mit der
ersten Nummer 1837

ausgegeben wird, soll ein äußerst angenehmes Neujahrsgeschenk sein und wird unsern geehrten Abonnenten, als werthvolles kleines Kunstwerk, das mit aller chalcographischer Meisterschaft und mit reichem Aufwande der Farbenpracht ausgestattet sein wird, gewiß

eine besondere Uebersetzung gewähren. Die nachfolgenden
Bilder, die von Zeit zu Zeit erscheinen, sollen dem ersten möglichst
entsprechen.

Uebrigens werden der Spiegel und sein Beiblatt der
Schmetterling im Jahre 1837 folgende Rubriken enthalten:

I. Haupttext.

1. Erzählungen und Novellen. (Von den geistreichsten
und beliebtesten Schriftstellern Deutschlands.)
2. Reiseskizzen. (Belehrend und unterhaltend.)
3. Sittenbilder. (Schilderungen aus dem Leben und Weben aller
Nationen der Erde.)
4. Charakterzüge. (Auffallendes, Pikantes, Treffendes.)
5. Biographien. (Meist lebender Personen.)
6. Naturgeschichtliches. (Altes und Neues, doch immer
wenig Bekanntes.)
7. Humoristik. (Launliche Aufsätze von größerem Um-
fange. Anekdoten. Wortspiele. Bonmots. Ra-
pötäten. Reflexionen sc.)
8. Gedichte. (Wenn sie sich über das Alltägliche erheben, und
mit Geist und Fantasie behandelt sind.)
9. Räthelspiele. (Räthsel, Charaden, Logogriphe, Ana-
gramme sc.)

II. Neuigkeiten.

10. Theater. (Keine langen Theaterrezensionen, keine nutzlosen
Belehrungen für Schauspieler, aber kurze treffende Worte sol-
len dem Leser Kunde geben, was sich auf den bedeutendsten
Bühnen ereignet. Pesth und Ofen, die ersten Städte Un-
garns, und Wien, die erste der Monarchie, sollen besonders
berücksichtigt werden. Auch die Leistungen des neuen
ungarischen Nationaltheaters zu Pesth wer-
den gewürdigt werden.)
11. Literatur und Musik. (Alle merkwürdigen Erschei-
nungen sollen bündig und unpartheiisch besprochen werden.)
12. Korrespondenz-Nachrichten. (Aus der Nähe und
Ferne. Aus Wien sind neue Korrespondenten gewonnen.)
13. Der Modenkourir. (Ein sicherer und schneller Wege-
weiser in den Musterstädten der Welt, Paris und London,
im Gebiete der Moden, des Luxus, der Sitten, Gewohnhei-
ten und des geselligen Lebens.)
14. Miszellenschatz. (Sehr reichhaltig! Die pikant-
testen und buntesten Ereignisse der Welt, mit wenigen Wor-
ten erzählt. Mit Benützung der ersten Journale Europas und
eingesendeter Briefe. Das Bunte aus Paris und Lon-
don erregt besonderes Interesse.)
15. Pesther Lokalzeitung. (Theater. Redouten. Doffent-
liche Spektakel. Verschönerungen. Ortsneuigkeiten. Kunst. In-

industrie etc. etc. Die immer mehr in Ausnahme kommenbe Stadt
Westb bietet stets des Neuen und Interessanten selbst für Aus-
wärtige zur Genüge dar, um nicht eine eigene Rubrik aus-
füllen zu können.)

III. Bilderbeigaben.

(In Kupfer oder Stahl gestochen.)

16. Modenbilder. (Große Eleganz! Unerreichte Schnelligkeit!
Keine Fantasien! Wirkliche Pariser und Londoner
Toiletten. Wir werden wie bisher die allerneuesten

Damen- und Herren-Moden,

ausschließlich aus Paris und London — da nur diese bei-
den Hauptstädte in der Mode den Ton angeben — mit außer-
ordentlicher Schnelligkeit liefern (4—5 Tage nach
ihrem Eintreffen aus Paris), ohne daß sie an Pracht und Rich-
tigkeit den Originalen im geringsten nachstehen sollen. Die
engagierten ausgezeichneten Kupferstecher und Maler bürgen für
die Vollendung ihrer Arbeit. Zu der äußerst sorgfältigen Ko-
lorirung werden die feinsten, aus Paris verschriebe-
nen Farben verwendet. Wöhnlich erscheinen zwei bis
drei Figuren und bei wichtigen Anlässen wohl
noch mehr. Fast immer werden die Anzüge von beiden Sei-
ten sichtbar sein.)

17. Genre-, Charakter- und Groteskbilder. (Eine
neue Rubrik im Jahre 1857! ohne daß jedoch Portraits
merkwürdiger lebender Personen ganz ausge-
schlossen bleiben.)

18. Möbel- und Equipagenbilder. (Entweder in be-
sondern Beilagen, oder vereinigt mit den Modenbildern.)

19. Ausserordentliche Kupfer- und andere Bei-
lagen.

Abonnements-Bedingnisse.

Der Preis des Spiegels sammt Schmetterling auf
ord. Velinpapier und allen Moden- und andern Kupfer- und Stahl-
stichen ist halbjährig (vom 1. Jan. bis Ende Juli) nur 4 fl. C. M.
und mit freier Postversendung 5 fl. C. M.

Die Prachtausgabe des Spiegels, auf feinem Ve-
linpapier, mit ersten Kupferabdrücken (die die höchste
Eleganz in sich vereinigt, und die wir daher den Da-
men besonders empfehlen), kostet halbjährig nur um
einen Gulden mehr, nämlich: 5 fl. und mit Postver-
sendung 6 fl. C. M.

Pesther Handlungszeitung.
Für
**Handel, Industrie, Gewerbe,
Land- und Hauswirthschaft.**

Die Pesther Handlungszeitung erscheint vom Jahre 1837 an
wöchentlich Einmal,

entweder in einem halben oder einem ganzen Bogen, wie sich gerade
Stoff bietet. Dieses Blatt eignet sich nun nicht nur für den Kauf-
mann und dessen Geschäftszweige, sondern muß auch dem Fabrikanten,
Gewerksmann, Künstler, Maschinenisten, Dekonomen und jedem Ge-
bildeten, was auch immer sein Beruf sein mag, praktischen Nutzen
gewähren. Sie enthält im populären allgemein verständlichen Style
Aufsätze über Handel, Industrie, Gewerbe, Statistik,
Geographie, Naturgeschichte, Physik, Mechanik,
Chemie &c. &c.; dann Korrespondenz-Nachrichten aus
allen Theilen der zivilisirten Welt, Meß- und Marktberichte,
Koursnotirungen, Marktpreise, Frachtenpreise
&c. Unentgeltlich wird der Text des „Spiegels“ (ohne „Schmetter-
ling“ und ohne Kupfer) beigegeben.

Der äußerst billige Preis der Pesther Handlungszeitung ist
halbjährig 2 fl. 30 kr. und mit Postversendung 3 fl. 30 kr. C. M.

Die Pesther Handlungszeitung sammt Spiegel, Schmetterling
und allen Kupfern zusammen kosten halbjährig nur 6 fl. und postfrei
7 fl. 30. kr., und, soll der Spiegel auf Belinpapier sein, 7 fl. und
postfrei 8 fl. 30 kr. C. M.

Man pränumerirt auf beide interessanten Zeitschriften in Ofen,
im Kommissionsamt (Festung, außerhalb des Wasserthors), in Pesth,
in den Kunsthandlungen der Herren Miller und Somala, dann
bei allen k. k. Postämtern der Monarchie. (Man kann auch den Betrag,
franko, unter der Adresse: An die Redaktion des Spie-
gels in Pesth oder Ofen einsenden).

Ofen und Pesth, im November 1836.

Redaktion und Verlag
des Spiegels und der Pesther Handlungszeitung für
Handel, Industrie, Gewerbe &c.

E,

an

rade
auf
ten,
Ges
zen
tyle
t i l,
i l,
aus
te,
i s e
tters

g ist
. M.
rling
stfrei
und

fen,
e st h,
dann
etrag,
p i e s

g für

Pesther Handlungszeitung.
Für
Handel, Industrie, Gewerbe,
Land- und Hauswirthschaft.

Die Pesther Handlungszeitung erscheint vom Jahre 1837 an
wöchentlich Einmal,
entweder in einem halben oder einem ganzen Bogen, wie sich gerade
Stoff bietet. Dieses Blatt eignet sich nun nicht nur für den Kaufs-
mann und dessen Geschäftszweige, sondern muß auch dem Fabrikanten,
Gewerkmann, Künstler, Maschinenisten, Oekonomen und jedem Ges-
bildeten, was auch immer sein Beruf sein mag, praktischen Nutzen
gewähren. Sie enthält im populären allgemein verständlichen Style
Aufsätze über Handel, Industrie, Gewerbe, Statistik,
Geographie, Naturgeschichte, Physik, Mechanik,
Chemie u. c. c.; dann Korrespondenz-Nachrichten aus
allen Theilen der zivilisirten Welt, Meß- und Marktberichte,
Koursnotirungen, Marktpreise, Frachtpreise
u. c. Unentgeltlich wird der Text des „Spiegels“ (ohne „Schmetter-
ling“ und ohne Kupfer) beigegeben.

Der äußerst billige Preis der Pesther Handlungszeitung ist
halbjährig 2 fl. 30 Kr. und mit Postversendung 3 fl. 30 Kr. C. M.

Die Pesther Handlungszeitung sammt Spiegel, Schmetterling
und allen Kupfern zusammen kosten halbjährig nur 6 fl. und postfrei
7 fl. 30 Kr., und, soll der Spiegel auf Belinpapier sein, 7 fl. und
postfrei 8 fl. 30 Kr. C. M.

Man pränumerirt auf beide interessanten Zeitschriften in Ofen,
im Kommissionsamt (Festung, außerhalb des Waffenthor), in Pesth,
in den Kunsthandlungen der Herren Miller und Somala, dann
bei allen k. k. Postämtern der Monarchie. (Man kann auch den Betrag,
franko, unter der Adresse: An die Redaktion des Spie-
gels in Pesth oder Ofen einsenden).

Ofen und Pesth, im November 1836.

Redaktion und Verlag
des Spiegels und der Pesther Handlungszeitung für
Handel, Industrie, Gewerbe u. c.